

РЕЦЕНЗИЯ

от доц. д-р Мирослава Костадинова Гоговска, преподавател в НАТФИЗ „Кръстю Сарафов“, на дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен „доктор“ в областта на висшето образование.

Научно направление: 8.4. „Театрално и филмово изкуство“

Научна специалност: Театрознание и театрално изкуство

Докторант: Весела Кирилова Хаджиниколова

Научен ръководител: проф. д-р Петя Цветкова

Тема: *„Сценичната акробатика в пластическата култура на актьора“*

Дисертационният труд на Весела Хаджиниколова е в обем от 135 страници. Съдържателната му част се състои от увод, три глави, заключение и библиография. Библиографията включва седемдесет и пет печатни източника – от тях петдесет и пет на български език, двацет на руски език и четири уебсайта.

В Увода докторантката ясно формулира същността на проблема и аргументира мотива си за избор на темата. Като посочва целите и задачите му, тя предлага основната хипотеза, която се основава на предположението, „че разработването и прилагането на вариативност в обучението по Сценична акробатика, ще надгради настоящата методика и ще спомогне за обогатяване на пластическата култура на бъдещия актьор“. Докторантката предлага и две съпътстващи хипотези:

1. Вариативността в обучението по Сценична акробатика - мотивиращ фактор в психическото и личностното изграждане на студента и ролята на педагога в постигането на тази цел.

2. Калистениката и Сценичната акробатика - елементи на актьорския психофизически тренинг.

Методите, които е използвала докторантката в изследването си са следните:

- аналитичен, който се основава на теоретичен анализ на научна литература по темата в трудовете на утвърдени имена – К. Станиславски, А. Таиров, В. Мейерхолд, Й. Гротовски, Й. Барба, Т. Сузуки и др., както и върху постиженията на доказани специалисти в областта на анатомията, физиологията, психологията и педагогиката.
- емпиричен – изводи, направени на базата на личен опит и знания, придобити в дългогодишната и работа в НАТФИЗ „Кр. Сарафов“ със студентите от класовете на проф. д-р И. Христов, проф. д-р А. Атанасов, проф. д-р П. Господинов и др.
- споделен – наблюдения и анализ на занимания на педагози от катедрите „Сценично движение“ и „Актьорство за драматичен театър“.

Първата глава на разработката е озаглавена „Теоретични полета на Сценичната акробатика“. В нея докторантката разграничава Спортната и Приложната от Сценичната акробатика, като се позовава на техните съществени разлики в целите, които преследват. Отбелязва, че акцентът в Спортната акробатика „е върховото постижение на човешкото тяло и възможности“, има състезателен характер и от значение е крайният резултат. В Приложната - акробатичните елементи са вплетени в други спортове, за които освен крайният резултат, от голямо значение е и естетическото въздействие. Тази задача се изпълнява от акробатични елементи, които допълват тяхната красота и ги правят по-атраktivни. За целите и задачите, които има Сценичната акробатика в театъра ще цитирам докторантката: Тук „акцентът е върху актьора като съавтор, т.е.

акробатичната техника да бъде „стопена”, както казва проф. Иван Добчев, акробатичните движения да станат свойствени за актьора и той да ги подчини на изграждания от него образ“. Т.е актьорът, усвоил Сценичната акробатика като съставна част от своята Пластическа култура, има качеството и готовността да я превърне в изразно средство и така адекватно да отговори на режисьорските провокации и изисквания за решението на персонажа.

В тази глава се прави обзор на историческите доказателства за възникването и развитието на акробатиката – през пещерните рисунки, шумерските мистерии, Египет, древна Гърция, Римската империя, Индийската култура, Китай и Европа, които доказват, че хората от дълбока древност проявяват интерес към движението на човешкото тяло като израз на емоции и послания. Друг съществен момент в първа глава е проследяването на методиките и практиките на изявени дейци в театралното изкуство - Станиславски, Таиров, Вахтангов, Мейерхолд, Гротовски, Барба, Сузики и др. В техните разработки, посветени на двигателната култура на актьора, докторантката се спира на отношението им за значението и мястото на Сценичната акробатика.

Едно от фундаменталните изисквания за развитието и значението на Сценичната акробатика в актьорската професия е познаването на анатомичната функционалност на човешкото тяло. В този смисъл, подчертаната от докторантката взаимовръзката между физическите и психическите процеси е от голямо значение за изводите, които прави в по-нататъшното развитие на изследването.

Във Втора глава на тезата, озаглавена „Методическите полета на Сценичната акробатика”, докторантката се спира на изразните средства, които използва Сценичната акробатика за постигане на своите цели. Предложени са добре подбрани и класифицирани акробатични движения, илюстрирани с богат

снимков материал. Те са в подкрепа на основната хипотеза, че Сценичната акробатика, обогатява методиката за развитието на Пластическата култура на актьора.

Третата част на своята разработка докторантката е озаглавила „Методика на обучението по Сценична акробатика“. В нея разглежда съпътстващите хипотези на изследването:

- вариативността в обучението по Сценична акробатика като възможност за постигане на по-богата пластическа изразителност на сцената. Спира се на значението на вариативността в методическите принципи на обучение, в педагогическия подход и в неговото практическо провеждане.

- връзката между Калистениката и Сценичната акробатика в подкрепа на актьорския психофизически тренинг.

Личен принос на докторантката в методологията на обучението по Сценична акробатика, е прилаганият от нея индивидуален подход към психофизическите особености на всеки отделен студент. Искам да споделя добрите си впечатления от работата на Весела Хаджиниколова със студентите при съвместната ни работа върху постановката „Ромео и Жулиета“ на У. Шекспир на проф. д-р П. Господинов.

В Заключението си докторантката обобщава в синтезиран вид резултатите от проведеното изследване като отбелязва, че „целите и задачите, поставени пред настоящото изследване са изпълнени, и хипотезите са доказани.“ Прави извод, че съвременният театър има необходимост от актьори със свой уникален пластически изказ, „обогатен чрез емоционални и експресивни акробатични движения“. Като се присъединявам към тези изводи смятам, че изследването е цялостно, изчерпателно и задълбочено.

Имам следните препоръки:

1. Когато се **позовава** на авторитетно мнение е необходимо да бъде посочен източникът. Например на стр.10 в четвърти абзац - проф. И. Добчев; на стр. 49 в абзац първи – Г. Пиръов; на стр. 49 в абзац 3 - И. М. Сеченов; на стр. стр.53 в трети абзац - проф. Св. Иванов и др.

2. Когато **дава свои определения** да ги подкрепя с информация за ползвания конкретен литературен източник. Например на стр.19 в четвърти абзац - „Съществува мнение, (къде съществува и чие е това мнение) че Станиславски не е обръщал особено внимание на изразителността на актьора и се приписват заслугите в тази посока на М. Чехов“.

3. Когато **цитира и перифразира** автори е необходимо също да посочва източника. Например на страница стр. 28 в първи абзац, запознавайки ни с подхода на Гротовски по изследваните проблеми, докторантката пише: „Той предупреждава актьорите да внимават“ - цитира Гротовски - с „... готовите рецепти и методи, с които искат да разрешат всеки казус” и по-нататък го перифразира „и настойчиво продължава, че за да научиш нещо, означава да го овладееш в практиката.“

4. Когато се **позовава на резензии**, да бъдат отбелязани авторите и изданията. Например на стр. 29 в първи абзац: „Театроведските резензии свидетелстват за неочаквано редуване на силно преживяване по Станиславски и Брехтова отчужденост, съпроводени от Вахтангова магическа реалност (с акробатика), с моменти от специалните техники за превъплъщение при Гротовски.“

5. На отделни места изложението се нуждае от стилова редакция, с което да се постигне по-голяма яснота на изказа.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ:

Смятам, че докторантката е защитила своята компетентност, показва познания върху проблемите, материята и основните научни трудове по изследваната тема. На базата на преподавателския си опит в НАТФИЗ „Кр.Сарафов“ прави съществено допълнение към методологията на Сценичната акробатика. Важен момент в изследването е практико – приложеният му характер, което е принос в научните изследвания по проблемите на Пластическата култура на актьора. Като се има предвид, че от направените изводи следва, че Сценичната акробатика допринася за развитието на актьорската изразителност, не може да не се признае важното място и значение на часовете по тази дисциплина в обучението на студентите по актьорско майсторство. Поради всичко изложено до тук смятам, че дисертационното изследване на докторантката Весела Хаджиниколова, е разработено на необходимото ниво. Препоръчвам преминаване към защита и заявявам, че ще гласувам с „Да“ за присъждане на образователната и научна степен „доктор“ в областта на висшето образование.

гр. София

5.9.2022 г.

Рецензент:

доц. д-р Мирослава Гоговска